



# Het koster sluik

Jaargang 3  
2009

Heemkundevereniging van Sprang-Capelle e.o.  
Redactieadres: Wendelnesseweg 124, 5161 ZC Sprang-Capelle, tel. 0416-312210

no. 3  
juli

## Van de redactie

‘Het Koster sluijk’ is de jongste telg in de heemkundevereniging naast ‘Bruggeske’ en allerlei werkgroepen. Dit jaar is pas het derde verschijningsjaar. Dus enige bescheidenheid is wel gepast. Maar dat weerhoudt de redactie er niet van om een uitgave aan **het 25-jarig jubileum** te wijden. En dat doen we op een bescheiden manier.

1984 is voor ons dorp een bijzonder jaar. Wat weet u nog van het jaar 1984?



We worden geregeerd door het eerste kabinet Lubbers.

De eerste inktjetprinter wordt door Hewlett Packard op de markt gebracht. India beleeft twee rampen: de moord op Indira Gandhi en de giframp van Bhopal. Zomaar een paar feiten.

De redactie wil dat jaar markeren: **1984 de heemkundevereniging wordt opgericht**. Het is maar een kleine speldenknop in het grote wereldgebeuren. Maar toch .....

Een vereniging die er zijn mag. Zij heeft haar plaats verworven in onze dorpsgemeenschap getuige het aantal leden (371) en het aantal deelnemers aan allerlei activiteiten.



Als redactie zijn we op zoek gegaan naar bijzondere gebeurtenissen uit ‘het leven’ van de heemkundevereniging. Maar dat valt nog niet mee. Volgens ons moet er toch heel wat gebeurd zijn in die 25 jaar.

Toch hebben we wat uit het verleden te voorschijn getoverd.

Onder onze huidige leden zijn er nog vijftien die al vanaf de oprichting lid zijn. Enkelen laten we kort aan het woord.

Hoe ontstaat nou zo’n heemkundevereniging? Wijnand Konings weet het precies.

We hebben ook eens gekeken naar de jaarprogramma’s.

Leest u maar wat er nog meer te vertellen is over **25 jaar heemkundevereniging**.

## 25 jaar geleden!

### *Aan het woord is Wijnand Konings.*

Johan Rosenbrand sr. en Wijnand Konings waren regelmatig te vinden in de kelder van het gemeentehuis van Sprang-Capelle. Daar werd gesnuffeld in oude documenten, maar ook koffie gedronken. Burgemeester Buijnink voegde zich regelmatig bij het tweetal.

“Wat verandert er toch veel en wat gaat er veel kennis verloren. Wat weten we over onze eigen geschiedenis? Wat blijft er voor ons nageslacht bewaard?”

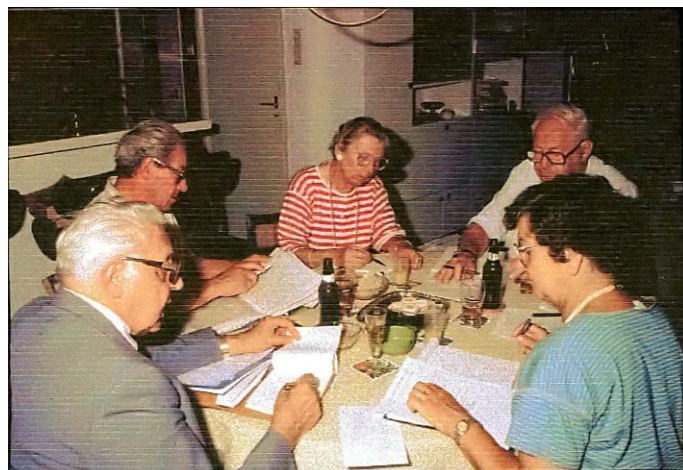
De ideeën om een heemkundevereniging op te richten waren geboren. Op 21 februari 1984 kwamen twaalf mannen bij elkaar om een heemkundevereniging op te richten. Er wordt een werkgroep gevormd bestaande uit Gerrit de Jong, Wijnand Konings, Mattheüs van Prooijen, Johan Rosenbrand en Cees Winterwerp. Oud-burgemeester Van Prooijen neemt het voortouw. En dan gaan de ontwikkelingen snel.

De officiële oprichtingsdatum wordt 8 mei 1984, 10 weken na de eerste bijeenkomst; 17 mensen zijn ondertussen al lid. Er wordt een voorlopig bestuur gevormd.

Op 29 augustus 1984 wordt een ledenwervingbijeenkomst gehouden. Op die avond melden zich 23 nieuwe leden.

De algemene ledenvergadering van 13 november 1984 kiest het eerste officiële bestuur.

De dames Haverhals–Willemsz en Dancewicz–Treffers en de heren Konings, Van Prooijen en Rosenbrand vormen het eerste bestuur. *Op de foto hiernaast zijn ze hard aan het werk.*



Wanneer burgemeester Buijnink vraagt of de nieuwe vereniging het aandurft, een half jaar later al, om een tentoonstelling te organiseren vanwege de veertigste bevrijdingsdag, zegt men volmondig ja. En dat geeft een bekendheid aan de vereniging! Er komt zelfs een boekje over de Tweede Wereldoorlog. Wat een energie is er ingestopt om de vereniging uit te bouwen en te laten groeien. Tot op de dag van vandaag hebben we daar plezier van.

### Mijn vader Johan Rosenbrand

#### *Een zoon vertelt.*

Mijn vader was in 1984 de initiatiefnemer tot het oprichten van onze heemkundevereniging. Hij werd geboren in 1917 aan de Waspiksedijk (heette toen - geloof ik- gewoon G) te 's-Grevelduin-Capelle, dat nou gewoon Capelle heet. Op 3 jaar na, toen hij in Weesp woonde, heeft hij altijd in Capelle gewoond!

Mijn vader had altijd een brede belangstelling voor van alles en nog wat. Eén daarvan was zeker heemkunde: de geschiedenis van onze leefomgeving. Als bouwer had hij een warme belangstelling voor gebouwen en vooral boerderijen en kastelen. Maar vooral was hij timmerman, die met zijn handgereedschap de mooiste kozijnen kon maken; tegen zijn vakmanschap kon geen machine op!

Mijn vader wilde het liefst alles bewaren; als kind van de 'crisis' had alles waarde voor hem. Toen er in de oorlog een blindganger in de hervormde kerk van Capelle viel en niemand de bom weghaalde, deed hij het wel. Haalde de ontsteking eraf, het kruut eruit en de bom werd voorzien van 4 handgrepen, zodat de blindganger als handheer dienst kon doen!

Hij was al jaren lid van Brabants Heem en wilde ook wel een heemkundevereniging in ons dorp hebben. Samen met zijn zwager, mijn oom dus, Wijnand Konings trok hij de stoute schoenen aan en vroeg de heer Van Prooijen om voorzitter te worden. Onze oud-burgemeester had ook zijn heem in Sprang-Capelle gevonden en stemde toe.

Mijn vader zou blij zijn geweest dat 'zijn' vereniging nu het 25-jarig bestaan viert, maar misschien zou hij wel gedacht hebben had ik het nou maar 25 jaar eerder gedaan, dan hadden ze al het 50-jarig jubileum kunnen vieren. Laten we hier de hoop uitspreken dat zijn vereniging over 25 jaar het 50-jarig jubileum kan vieren.



### Excursies en lezingen

Wat was men actief in de eerste jaren van de vereniging. Petje af!

Tot in de negentiger jaren van de vorige eeuw was er haast elke maand een activiteit.

In oktober 1984 ging de eerste excursie naar kasteel Ammersoyen in Ammerzoden. Het is aardig om te lezen dat in september 1991 weer een bezoek aan dat kasteel gebracht wordt.

In 1985 was men heel druk met de bevrijding van 1945. Van 6 tot en met 11 mei was er een echte tentoonstelling over 'Bevrijding 1945'.

De eerste lezing is nog samen met 'De Erstelinge' uit Waalwijk. Maar het is er een die helemaal past bij een heemkundevereniging. Drs. W. Knippenberg spreekt over 'Oudheidkundige opgravingen in Noord-Brabant'.

In januari 1985 gaat dan de eerste eigen lezing van start met een referaat van drs. P. Nijhoff uit Nieuwegein over 'Monumenten voor bedrijf en techniek hergebruiken'.

Bij het doorkijken van de lange lijst met activiteiten staat er een lezing in januari 1989 aangekondigd als 'Turfwinning en turfvaarten in het verleden uit onze streek' door drs. A. van der Lee. Op 26 oktober 2009 komt diezelfde meneer Van der Lee spreken over 'De middeleeuwse turfvaart naar Den Bosch'.

Wat een geluk dat een mens in 20 jaren heel wat kan vergeten.

Wat een variatie aan excursies en lezingen in die 25 jaar. Soms bekruipt je de gedachte dat nu alles wel gezien of gehoord is. Dat is een klein beetje waar.

Woudrichem wordt met een bezoek vereerd in juni 1986. In juni 2008 ging er ook een kleine excursie naar Woudrichem. Wat een wonder, precies 22 jaar daarna. Zou die gids uit 1986 ook klompen gedragen hebben?

Ging het altijd goed met de excursies?

Geruchten gaan dat de bestemming nooit bereikt werd. Men reed achter elkaar en vooral achter de voorzitter aan, maar bereikte niet het doel van de excursie. Maar wat zeggen geruchten!

Verleden jaar werd het eind van de excursie naar Nijmegen aangekondigd als 'Effen naar Geffen'. Het werd bijna een ramp. We konden het restaurant niet in en na twee uren hadden we pas ons kopje soep. Maar die pijn is al lang weer vergeten.



## Veurzittershamer

### *Teun Vos vertelt.*

Vijf jaar na de oprichting is er een druk bezochte vergadering in 'Het Gareel' in Sprang. Aanleiding is het gecrashte vliegtuig uit de Tweede Wereldoorlog achter het huis van mevrouw Joand Verhagen aan de Hogevaart. De vereniging heeft de piloot van dat vliegtuig over laten komen. Hij wordt toegesproken door de voorzitter Van Prooijen. Joand Verhagen mag een houten bord met de kaart van Sprang-Capelle overhandigen. De piloot is verguld met deze aandacht.

De verdere avond wordt opgevuld met dia's van Wijnand Konings. Hij wandelt door het hele dorp van Capelle tot Sprang. Alle plekjes waar we trots op moeten zijn, laat hij zien. De zaal geniet van de plaatjes en de vertelkunst van Wijnand. Aangekomen



in Sprang laat hij verschillende dia's zien van de hervormde kerk van vóór 1960. Iedereen kijkt met grote aandacht. Wat een 'prachtige' oude huisjes rondom de kerk. De kloosterboerderij en het kostershuis achter 'de paaltjes' vervolmaken de sfeer die past bij deze middeleeuwse kerk.

Wijnand vervolgt met dia's van de kerk en het plein in de huidige vorm. **"Zo ziet de kerk er ontkleed uit"**, vervolgt hij zijn presentatie.

De zaal is verontwaardigd. Onder de indruk van de sfeer die de kerk en de oude huisjes rondom oproepen, ontstaat er rumoer in de zaal. Wie is daar verantwoordelijk voor? Wie laat er nu zoiets unieks afbreken? Sprang had een klein stukje Heusden kunnen zijn.

Het toeval wil dat de voorzitter toen de burgemeester was van Sprang-Capelle. Hij voelt aan dat hij de schuld krijgt. Doch iedereen is vergeten hoe slecht de huisjes er aan toe waren.

Hij reageert venijnig op de reacties uit de zaal. Maar het komt niet

over. Het botert niet tussen de zaal en de voorzitter. Wanneer de voorzitter probeert te vertellen hoe de besluiten genomen zijn, roept er iemand uit de zaal: **"Toen waaar de zeker oe 'n veurzittershamer vergeten?"** Die kreeg de lachers op zijn hand.

Het is natuurlijk allemaal weer goed gekomen. We leven tenslotte in Brabant.

Het is natuurlijk wel jammer dat dit unieke, karakteristieke stukje cultuurhistorie bij onze kerk is verdwenen, aldus Teun.

## Een Waalwijker

### *Jan Rosendaal schrijft.*

Het was geen toeval dat ik 25 jaar geleden mij aanmelde als lid van de heemkundevereniging Sprang-Capelle e.o. Als secretaris van het Stadsgewest Waalwijk was ik in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw intensief betrokken bij de ruimtelijke vormgeving van de zes bij dat gewest aangesloten gemeenten; waaronder Sprang-Capelle. Planvorming is gericht op de toekomst. Perspectieven die hun basis vinden in dat wat tot stand is gekomen. De geschiedenis van stad of dorp is daarom onlosmakelijk verbonden met de gewenste toekomst. Studies waren daar op afgestemd. In dat verband kreeg ik te maken met de archieven van Capelle, Vrijhoeve en Sprang. Prachtige en betrekkelijk volledige archieven. Daarnaast bracht mijn werk mee dat ik regelmatig met de gemeentebesturen overleg voerde waaronder de burgemeester die deel uitmaakte van het dagelijks bestuur van het gewest. Een aantal jaren was burgemeester Van Prooijen een van de bestuurders.



Toen Van Prooijen na 'de 's-Gravenzandse jaren' terugkeerde op zijn oude nest en kort daarna medeoprichter werd van de heemkundevereniging, benaderde hij mij om met hem en de heren Geenen en Maris de redactie te vormen van 'Bruggeske', het lijfblad van de vereniging.

Gelet op mijn interesse voor geschiedenis liet het antwoord niet lang op zich wachten. Daarmee was ook mijn lidmaatschap bezegeld.

De archieven van Sprang en Capelle zijn bijzonder interessant voor liefhebbers die meer over het verleden van hun dorp, hun bewoners en dorpsstructuur, te weten willen komen. In ieder geval voor mij die juist als Waalwijker nieuwsgierig is naar de voormalige Zuid-Hollandse dorpen. Dorpen waarbij ik mij, mede door mijn vroegere baan, betrokken voel. Ik hoop de komende jaren met bijdragen voor 'Bruggeske' en adviezen nog iets te kunnen betekenen voor de bloeiende vereniging.

## Prins Bernhard

### *Murkje Waarts haalt herinneringen op.*

Vroeger kwam ze nooit naar de lezingen van de heemkundevereniging. En met de excursies ging ze al helemaal niet mee. Zij was actief bij de Bond van Plattelandsvrouwen in Sprang-Capelle. Haar man, Teun Waarts, was wel actief in de heemkundevereniging.





Hoe de rollen verder verdeeld waren in het gezin Waarts is niet bekend. In mei 1987 bracht de heemkundevereniging een bezoek aan Oisterwijk. Het is niet precies te achterhalen wat men daar ging doen. Natuurlijk wandelen over 'De Lint'. Maar men bezocht ook een fabriek.

Vol geuren en kleuren vertelde Teun toen hij thuis kwam, dat het een interessant bezoek was. Diegenen die daaraan twijfelden kregen gelijk het vervolg van het verhaal. Tijdens hun bezoek was daar een helikopter geland. Raadt eens wie daar uit kwam?

Juist, dat valt niet te raden, want het was Prins Bernhard. Zo ..... en aan die fabriek had de heemkundevereniging ook een bezoek gebracht.

### Heemkunde met de paplepel ingegoten

#### *Annie Haverhals – Willemsz weet nog veel uit haar jeugd.*

De werkgroep, die de oprichting van de heemkundevereniging moest voorbereiden, en het voorlopig bestuur bestond louter uit mannen. In het eerste gekozen bestuur was er een betere verdeling tussen mannen en vrouwen. De dames Haverhals en Dancewicz doorbraken de mannencultuur.

Waarom was Annie geknipt voor het bestuurslidmaatschap van de heemkundevereniging? Dat had alles te maken met haar vader en opa.

Haar vader was aannemer. Regelmatig kwam het voor dat hij een oud huis moest opknappen. Aan tafel vertelde hij dan van zijn werk. Hij probeerde rekening te houden met de oude architectuur en was altijd onder de indruk van de bouwkunst van vroeger.

In de oorlog werd er zelf turf gemaakt van het veen uit Den Dulvert. Er zat toen niets anders op dan dat op een hele ouderwetse manier te doen. Vol aandacht heeft ze staan kijken. In dat veen werd tot ieders verbazing een kannetje gevonden. "Het was misschien wel een Jacoba-kannetje". Het kannetje werd geschonken aan dokter Winkelman.

In 'De echo van het Zuiden' schreef iemand regelmatig iets over de bende van de 'Witte Veer'. Vol aandacht luisterde Annie naar deze prachtige verhalen uit het verleden van onze streek als haar vader uit de 'Echo' voorlas.

Maar niet alleen haar vader had iets met het heem, ook bij haar grootvader van vaders kant waren de gevoelens voor geschiedenis niet vreemd. Opa kende vele oude gedichten o.a. van De Genestet. Eén dichtregel herinnert Annie zich nog: 'In het verleden ligt het heden, in het nu wat worden zal.'



De lezing over koningin Wilhelmina bij haar afscheid zit nog vooraan in haar geheugen. Dat afscheid heeft haar aangegrepen. Wat een belangstelling was er. "Dat heb ik altijd als fijn ervaren; die saamhorigheid; één grote club."

### Open Monumentendag in Sprang-Capelle

Op **zaterdag 12 september 2009** wordt de open monumentendag voor Sprang-Capelle in zijn geheel in Capelle gehouden. De heemkundevereniging heeft een prachtige routebeschrijving in boekvorm gemaakt. Hierin worden bijna alle historische panden in Capelle uitvoerig beschreven. Nieuwe en oude foto's verluchtigen het boekwerkje. En dat niet alleen, u vindt ook verhalen over mensen die in of bij die panden wonen of woonden. Onderweg kunt u bij **Sanders** de pompoenshow bekijken en bij **Leijsen** zijn er aardbeien te proeven.

De route komt ook langs 'Ons Huis' waar een tentoonstelling ingericht is.

De route is heel geschikt om per voet af te leggen. Met de fiets is het ook te doen, maar dan moet u wel vaak afstappen.

**Wij verwachten dat veel leden van onze vereniging die route willen lopen om zo Capelle nog beter te leren kennen.**

De start is 's morgens om 10.00 uur in het buurthuis van Capelle. Daar zal ook het eerste exemplaar van de routebeschrijving aan wethouder Heuverling overhandigd worden.

De route eindigt ook weer in het buurthuis. Dan heeft u vast zin in koffie of iets fris.

Om 16.00 uur gaat het buurthuis dicht.

Kijk regelmatig op de website van heemkundevereniging van Sprang-Capelle e.o.:  
[www.heemkundesprangcapelle.nl](http://www.heemkundesprangcapelle.nl)